

בס"ד. ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשי"ג

(הנחה בלתי מוגה)

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו'.¹ וצריך להבין אומרו אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, הרי ברכה וקללה שנזכרו כאן הם האמורות בהר גריזים והר עיבל (כפירוש רש"י), שניתנו לאחר זמן, בעבר הירדן מערבה (כמ"ש בהמשך הכתובים²), וא"כ מהו אומרו אשר אנכי נותן לפניכם היום, כאשר משה נמצא בעבר הירדן מזרחה, הרי הברכה והקללה אינם דבר הניתן מיד ליד, שנאמר שהוצרך משה לתת עתה (היום) כדי שיוכלו להנתן אח"כ בהר גריזים והר עיבל. ועוד צריך להבין שלאחרי אומרו אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם, מוסיף הכתוב לציין את המצוות באמרו אשר אנכי מצוה אתכם, הרי כבר שמעו כמה וכמה מצוות, ולמה הוצרך לציין את המצוות ולומר אשר אנכי מצוה אתכם גו'. ועוד צריך להבין אומרו (אשר אנכי מצוה אתכם) היום, הרי כתוב זה נאמר בשנת הארבעים, לאחר ששמעו עשה"ד מפי הגבורה וכל המצוות מפי משה במשך ארבעים שנה, וא"כ מהו אומרו היום. גם צריך להבין³ אומרו את הברכה אשר תשמעו, שפשטות הדברים הוא את הברכה על מנת אשר תשמעו (כפירוש רש"י), וא"כ ה' צ"ל את הברכה אם תשמעו, כמו שמסיים והקללה אם לא תשמעו, ומהו אומרו אשר תשמעו. ואין לומר שהטעם למ"ש אשר תשמעו ולא אם תשמעו, בלשון תנאי, הוא, מפני שברור הדבר שסוכ"ס ישמעו כל ישראל אל המצוות, שהרי מצינו כמה פסוקים שבהם נאמר לשון אם, כמו אם בחוקותי תלכו⁴, היום אם בקולו תשמעו⁵, דעם היות שברור הדבר שיהי בחוקותי תלכו ובקולי תשמעו, שהרי סוכ"ס לא ידח ממנו נדח⁶, מ"מ, כיון שמ"ש בחוקותי תלכו הוא תנאי למש"נ בהמשך הענין שם, נאמר הדבר בלשון תנאי, אם בחוקותי תלכו, ועד"ז בכתוב זה, שעם היות

(1) פרשתנו יא, כ"כז.

(2) שם, כט.

(3) ראה אוה"ת פרשתנו ע' תרסח (משל"ה

שעד, ב). רד"ה ראה אנכי תרכ"ז, תרל"ג,

תרע"ח ועטר"ת (סה"מ תרכ"ז ע' שצד.

תרל"ג ח"ב ע' תמא ואילך. תרע"ח ע' שצו.

עטר"ת ע' תרט).

(4) בחוקותי כו, ג.

(5) תהלים צה, ז.

(6) ע"פ שמואל"ב יד, יד.

שהענין דתשמעו אל מצוות ה' הוא דבר ברור, מ"מ, להיות שזהו תנאי למש"נ את הברכה, ה"י צ"ל בלשון תנאי, אם תשמעו, ומהו אומרו אשר תשמעו.

ב) ולהבין זה צריך להקדים תחילה ההפרש בין ברכה ותפלה מחד גיסא, ובין ברכה והודאה מאידך גיסא⁷. דהנה, תפלה היא המשכת רצון חדש, כמו שאומרים יהי רצון, והיינו שענין התפלה הוא להמשיך רצון חדש גם כאשר הדבר אינו נמצא אפילו בשרשו, משא"כ ענין הברכה הוא מלשון המברך ממקום למקום, דהיינו המשכת הדבר משרשו, להמשיך מההעלם אל הגילוי. וענין הודאה הוא גם כאשר אין הדבר בגילוי, וכמו בהודאה למטה, דאף שאינו משיג את הדבר, מ"מ, כיון שמכיר את מעלתו של האיש שאמר לו הדבר, הרי הוא מודה בזה, וכמו"כ הוא ענין ההודאה ברוחניות, שלא נמשך הדבר בגילוי, אלא נמצא רק בשרשו, משא"כ ענין הברכה הוא להמשיך את הדבר משרשו, שיומשך מההעלם אל הגילוי.

והנה כמו שבכללות הבריאה וההשתלשלות ישנם ענינים בהשתלשלות וישנם ענינים שלמעלה מהשתלשלות, כמו כן גם באדם שהוא עולם קטן⁸, ישנם ג"כ ב' ענינים אלו. והענין בזה, דהנה, איתא במדרש⁹ ובזהר¹⁰ שכאשר ברא הקב"ה את העולם באו כל האותיות שיברא בהם את העולם, וכשבאה אות אל"ף, לא רצה הקב"ה לברוא בה את העולם, לפי שבה מתחילה תיבת ארור, ולכן ברא באות בי"ת (בראשית), שבה מתחילה תיבת ברוך, ופייס אות אל"ף בהתחלת מ"ת באות אל"ף, אנכי הוי' אלקיך¹¹. וידועה הקושיא¹², דלכאורה מאחר שאי אפשר שתהי' ברה"ע באות א' מפני שהיא התחלת תיבת ארור, איך אפשר להיות מ"ת באות א'. אך הענין הוא, דאל"ף אותיות פלא¹³, וכמו"כ אמרו חז"ל¹⁴ שאות אל"ף רומז על אלופו של עולם, והיינו, שאות א' הו"ע המקיפים

(7) בהבא לקמן — ראה גם ד"ה ראה אנכי תרכ"ו, תרע"ח (סה"מ תרכ"ו ע' שצד ואילך. תרע"ח ע' שצט ואילך). סה"מ עזרת ע' קעב ואילך. וראה גם לקו"ת פרשתנו יט, רע"א.

(8) תנחומא פקודי ג. וראה אדר"נ ספלא.

(9) בר פ"א, יו"ד.

(10) ח"א רה, ב.

(11) יתרו כ, ב.

(12) ראה אוה"ת אמור ע' תתנו ואילך. פרשתנו ע' תרמא ואילך. ס"ע תרדע ואילך. סד"ה ראה אנכי תרכ"ו (סה"מ תרכ"ו ע' ריד). וראה לקו"ת פרשתנו יט, ב. ועוד.

(13) ראה ת"ז ת"ע (קלה, א).

(14) ראה ברכות יג, ב. טור וב"י או"ח

סס"א. תו"א ויחי מז, ב. לקו"ת תזריע כג, ג.

שלמעלה מהשתלשלות, וכיון שבמקיפים לא נוגע ולא מתחשבים (מ'רעכנט זיך ניט) עם ענין הכלים, ולא נוגע שם כלי ראוי וטהור דוקא, לכן לא הי' אפשר שתהי' ההתהוות באות א', כדי שלא תהי' יניקה לחיצונים, כידוע שמבחינת המקיף יכול להיות יניקה לחיצונים, כמ"ש¹⁵ שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך. וכפי שהי' בפועל בתחילת ההתהוות, שכ"ו דורות היו נזונין רק בחסדו של הקב"ה¹⁶, להודיע כמה ארך אפים לפניו¹⁷. וע"ד מש"נ לאחרי חטא עץ הדעת ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם¹⁸, שמצד בחינה זו יכול להיות וחי לעולם באופן שגם הרע שבו יהי' לו קיום לעולם¹⁹. ומשום זה לא הי' אפשר להיות ההתהוות מצד המקיפים שלמעלה מהשתלשלות, שזהו"ע אות אל"ף, כי אם באות ב' דוקא, שמורה על אורות פנימיים שבסדר השתלשלות. אמנם, הכוונה היא שגם האור שלמעלה מהשתלשלות יומשך בעולמות, שזהו"ע מ"ת, שבו נשלמה כוונה זו, לכן הי' מתן תורה באל"ף שהו"ע המקיף, אלא שהמשכת המקיף במ"ת היא באופן שאי אפשר להיות מזה יניקה לחיצונים, כי, יניקת החיצונים מבחינת המקיף היא רק מחיצוניות המקיף, אבל מפנימיות המקיף אי אפשר שתהי' להם יניקה, דפנימיות המקיף הוא פנימיות הכוונה ופנימיות התענוג, וענין זה אינו שייך בהם, שהרי כל התהוותם וחיותם אינה אלא כמאן דשדי בתר כתפוי לשונאו²⁰, וא"כ אין בהם התענוג שלמעלה בכלל ופנימיות התענוג בפרט, וכל התהוותם היא רק מבחינת הרצון שהוא החיצוניות דהתענוג, וכיון שמ"ת הוא פנימיות הכוונה כו', הי' אפשר להיות באל"ף, בחינת המקיף, באופן שלא תהי' מזה יניקה, דאף שבבחינת המקיף כתיב כחשכה כאורה²¹, והלא אח עשו ליעקב²², מ"מ, ואוהב את יעקב²² דוקא, שזהו מצד פנימיות המקיף²³. וזהו ההתחדשות דמ"ת, שהו"ע שלימות הכוונה להיות לו ית' דירה בתחתונים²⁴, דכשם שענין הדירה למטה הוא שעצמות האדם דר בהדירה, כמו"כ הכוונה דדירה לו ית' בתחתונים היא שיומשך גם האור שלמעלה מהעולמות,

(20) ראה תניא פכ"ב (כז, ב). קונטרס ומעין מאמר ב פרק ב ואילך. מאמר ז ואילך.

(21) תהלים קלט, יב.

(22) מלאכי א, ב.

(23) ראה המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'טנו. ועוד.

(24) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר

ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(15) משלי ל, כח. וראה תו"א וישלח כו, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(16) פסחים קיח, א. וראה תו"א בשלח סא, א ואילך. קונטרס ומעין מאמר ח ואילך.

(17) אבות פ"ה מ"ב. וראה תו"א וקונטרס ומעין שם.

(18) בראשית ג, כב.

(19) ראה תו"א בראשית ה, ד.

ובאופן שיומשך בפנימיות בעולמות ככלים ראויים דוקא, וענין זה נתחדש במ"ת דוקא.

וכשם שבמ"ת נעשה התחדשות בעולמות שיומשך בהם גם האור שלמעלה מהשתלשלות, כמו"כ נעשה במ"ת גם התחדשות בנשמות ישראל, שנמשך בהם בחינת שם הוי' שלמעלה מהשתלשלות. והענין בזה, כמבואר בלקו"ת ובדרושי רבותינו נשיאינו שלאח"כ²⁵ בפירוש הכתוב ראה אנכי נותן לפניכם היום, שזהו ענין קבלת הדיבור אנכי הוי' אלקיך, שיהי' בחי' שם הוי' מאיר ומתגלה בפנימיות הנפש, שזהו"ע אנכי הוי' לפניכם, בהפנימיות שלכם, והיינו, שבמ"ת נמשך בחי' הוי' בהפנימיות דכאו"א מישראל, וכמ"ש²⁶ פנים בפנים דיבר הוי' עמכם, וכיון שדיבורו של הקב"ה חשיב מעשה²⁷, הנה ע"י הדיבור פנים בפנים נמשך הפנימיות דלמעלה בהפנימיות דנשמות ישראל, והו"ע שם הוי' (אור שלמעלה מהשתלשלות) שבנפש דכאו"א מישראל.

ג) וביאור ענין שם הוי' שבנפש²⁸, הנה כמו שבשם הוי' למעלה ישנם ה' בחינות, ד' אותיות שם הוי' עם קוצו של יו"ד, כמו"כ יש גם בנשמה ה' בחינות הנ"ל, וזהו מ"ש²⁹ נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה, דאף שחשיב רק ד' מדריגות, כנגד ד' אותיות שם הוי', מ"מ, בבחי' טהורה היא שכנגד אות יו"ד כלולה גם הבחי' שכנגד קוצו של יו"ד. והוא ע"ד שבמדרש³⁰ איתא חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חיי יחידה, ובזהר³¹ נכללים בד' המדריגות דנפש רוח נשמה ונשמה לנשמה, היינו, שחיי יחידה נכללים בבחי' אחת שנקראת נשמה לנשמה, וטעם הדבר הוא לפי שנשמה היא בחי' השגה, כמ"ש³² נשמת שדי תבינם, וחיי יחידה הם למעלה מהשגה, ושניהם נכללים בבחי' נשמה לנשמה. וכמו"כ נכלל בבחי' טהורה היא גם בחי' איתן שבנשמה, והו"ע קוצו של יו"ד. והנה, עם היות שבחינת קוצו של יו"ד הוא מבחי' המקיפים שבנשמה, מ"מ, הרי זה מאיר גם בפנימיות,

(28) בהבא לקמן — ראה לקו"ת וסה"מ שבהערה 25. וראה גם סה"מ תרפ"א ע' של ואילך. תרפ"ב ע' סב ואילך. תפר"ח ע' קיט ואילך. תרח"ץ ע' סז ואילך.

(29) ברכות השחר.

(30) ב"ר פי"ד, ט.

(31) ח"א עט, ב.

(32) איוב לב, ח.

(25) לקו"ת ריש פרשתנו (יח, א). אוה"ת פרשתנו ע' תרלה. ד"ה ראה אנכי תרכ"ו, תרל"ג ועטר"ת (סה"מ תרכ"ו ע' רז. תרל"ג ח"ב ע' תמג. עטר"ת ע' תרי ואילך).

(26) ואתחנן ה, ד.

(27) ראה ב"ר פמ"ד, כב. שבת קיט, ב.

ועוד.

דכמו שלמעלה מאיר הכתר בחכמה, שזהו"ע אות ביי"ת, ר"ת ברכה³³, להיות ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם³⁴, שיומשך מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, כמו"כ הוא גם בנפש, שבחי' קוצו של יו"ד מאיר גם בפנימיות. וכמו שידוע בענין הכרוזים העליונים³⁵, דעם היות שרק עצם הנשמה שומעת את הכרוזים, מ"מ, הרי זה פועל גם בהארט הנשמה שבגוף, שמזה באים הרהורי תשובה כו', והיינו לפי שבחי' קוצו של יו"ד מאיר גם בפנימיות. ובחי' זו נקראת בשם איתן, כידוע תורת כ"ק אדמו"ר הזקן³⁶ ע"פ³⁷ משכיל לאיתן האזרחי, איתן הוא עצם הנשמה, שדבוקה בהעצמות, להיותה חלק אלקה ממעל³⁸, והוא התוקף דנשמה הבא בגילוי בהכח דמס"נ. והענין בזה, דאיתן הוא לשון יושן³⁹, כמ"ש⁴⁰ בירח האיתנים ותרגומו בירחא דעתיקא, וענין היושן הוא מה שאינו מחודש, והו"ע שם ע"ב שאינו מחודש. שהרי שם מ"ה הוא מחודש⁴¹, ונקרא שם מ"ה החדש, וכן שם ס"ג הוא מחודש, שהרי השבירה דעולם התווהו היתה בשם ס"ג⁴², וכיון שבנין התווהו הי' בשביל הסתירה וסתירת התווהו הי' בשביל בנין התיקון (שהו"ע בונה ע"מ לסתור וסותר ע"מ לבנות), והתיקון עצמו הוא מחודש, בהכרח לומר שגם שם ס"ג הוא מחודש. ושם ע"ב הוא למעלה מתווהו ותיקון, והוא בלתי מחודש. וידוע דשם ע"ב בחכמה⁴³, והיינו בחי' פנימיות החכמה, דפנימיות אבא היא פנימיות עתיק⁴⁴, ועתיק הוא לשון ישן, שזהו המשכת העצמות. וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא, שזהו שרש הנשמה כמו שהיא באצילות, ואצילות היא הפרשת הארה מאוא"ס המאציל ב"ה שאינו בבחי' התחדשות כי אם בבחי' גילוי ההעלם. וזהו משכיל, שהוא מקור הממציא ומגלה את השכל, הנה משכיל זה הוא לאיתן, דאיתן יש לו משכיל, מה שע"י כח המשכיל הוא האזרחי, מזריח לכל הכחות והחושים.

-
(37) תהלים פט, א.	(33) ראה אוה"ת וסה"מ שבהערה 12.
(38) תניא רפ"ב.	(34) תהלים קו, מח. דברי הימים-א טז,
(39) סוטה מו, ב.	לו. וראה לקו"ת שבהערה 12.
(40) מלכים-א ח, ב.	(35) ראה לקו"ת תצא לו, ד. האזינו עא,
(41) ראה עץ חיים שער יו"ד (שער התיקון) פ"ב. ועוד.	ד. שה"ש טז, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ע' ט. וש"נ.
(42) ראה שם שער ח (שער דרושי נקודות) פ"א.	(36) קונטרס לימוד החסידות ס"ע 5 ואילך
(43) ראה שם שער ה (שער טנת"א) פ"א ובמפרשים שם.	(נדפס גם באג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' שלה), ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם.
(44) ראה המקורים בלקו"ת נצבים מט, ד.	וראה מכתב יו"ד אלול שנה זו (אג"ק חכ"א ס"ע רכה ואילך).

ד) **וביאור** הענין שבחי' איתן שבנשמה מאיר בכל ד' האותיות דשם הוי' שבנפש⁴⁵, הנה, אות יו"ד היא בחי' חכמה, לפי שהחכמה היא נקודה, שזהו מצד הביטול שנפעל ע"י גילוי האור שבחכמה. אמנם, בחי' החכמה לבד אינו מספיק, אלא צריך להיות גם בחי' בינה, שזהו ההבנה וההשגה באלקות, כמ"ש⁴⁶ וידעת היום והשבות אל לבבך גו', וכתיב⁴⁷ דע את אלקי אביך (ועי"ז יוכל להיות) ועבדהו בלב שלם. וענין ההבנה וההשגה שהוא הבינה אינו בא מהחכמה בדרך ממילא, אלא צ"ל עבודה והתבוננות מיוחדת כו'. דהנה⁴⁸, חכמה ובינה אינם בדרך עילה ועלול שהעילה מחייבת את העלול, וכמו בשכל ומדות שהם בדרך עילה ועלול הנה כאשר ישנה העילה שהוא השכל אזי בדרך ממילא ישנם המדות, משא"כ בינה מהחכמה אינה בדרך עילה ועלול, שהרי החכמה אינה מכרחת את הבינה, וכמו שאנו רואים שיש מי שהוא בעל השכלה ואינו בעל הבנה והשגה, שבכחו להשכיל השכלות חדשות ואינו מבין ומשיג גם את ההשכלות האלו שהוא משכיל, וא"כ, החכמה אינה מכריחה את הבינה כמו השכל שמכריח את המדות. והוא לפי שהמדות באים מהשכל בדרך עילה ועלול, משא"כ הבינה אינה באה מהחכמה, כי אם מהנפש עצמה. ומה שמצינו שיש ענין של התכללות בינה בחכמה, כמאמר⁴⁹ הבן בחכמה, הנה באמת אין זה התכללות הבינה בחכמה שנאמר שהבינה באה מהחכמה, אלא שפרצוף החכמה הוא פרצוף שלם שיש בו גם בינה, והיינו שהבינה היא חלק משלימות פרצוף החכמה עצמה. דהנה, בשכל ומדות שהם בדרך עילה ועלול, ענין המדות שבשכל הוא לא רק כדי להשלים את פרצוף השכל, אלא יש בשכל גם התכללות המדות שבאים מן השכל. והיינו, שבהשייכות של המדות לשכל יש ב' ענינים, הטיית השכל, והתפעלות השכל. הטיית השכל הוא כדי להשלים את פרצוף השכל, שהשכל מצד עצמו הוא למעלה מהמדות, אלא ששלימות פרצוף השכל הוא עי"ז שיש בו כח ההטי' לאיזה מדה, והו"ע שכל המטה כלפי חסד ושכל המטה כלפי גבורה, דהיינו שעצם השכל הוא בבחי' הטי'. אך התפעלות השכל אינו מפרצוף השכל, שהרי גדר השכל הוא מתינות, והתפעלות היא תנועה הפכית מענין השכל,

48) ראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ט. סה"מ תרנ"ד ע' רפז ואילך. תרנ"ט ע' עד ואילך. ועוד.

49) ספר יצירה פ"א מ"ד.

45) בהבא לקמן — ראה בארוכה ד"ה ראה אנכי עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תריא ואילך).

46) ואתחנן ד, לט.

47) דברי הימים א כח, ט.

ומאחר שהו"ע הפכי, הרי אינו כדי להשלים את פרצוף המוחין, אלא שבשכל כלולים המדות שבאים ממנו, דכיון ששכל ומדות הם עילה ועלול, הנה כאשר ישנה העילה שהיא השכל, בהכרח שיהי' גם העלול שהם המדות. משא"כ בחכמה ובינה, הרי הבינה שבחכמה היא רק כדי להשלים את פרצוף החכמה, והיינו שהחכמה תהי' בירידה והמשכה, דהחכמה מצד עצמה היא בבחי' נקודה שאינה בגדר ירידה והמשכה, וענין הבינה שבחכמה (הבן בחכמה) הוא שלימות פרצוף החכמה שתהי' בירידה והמשכה, אבל כח הבינה עצמו (כפי שהוא פרצוף בפ"ע שאינו מפרצוף החכמה), שהו"ע ההתרחבות וההתפשטות, אינו כלול בחכמה, והוא לפי שבינה אינה באה מהחכמה, אלא היא באה מהנפש. וזהו ג"כ טעם ההפרש שבבינה יש התחדשות על החכמה, שהשכל בא בהתרחבות גדולה הרבה יותר מכמו שהוא בהנקודה דחכמה, משא"כ מדות הנולדים מהשכל שלעולם לא יצמחו ויגדלו יותר מהשכל המולידם. וטעם הדבר הוא, לפי שהמדות הם עלולים מהשכל, וכל מציאותם היא מהשכל, לכן לא יצמחו יותר משכל המולידם, משא"כ בינה ששרשה אינו מהחכמה אלא יש לה שרש מיוחד בנפש, אפשר להיות בה התחדשות מה שלא יש בחכמה. ומה שמבואר במק"א⁵⁰ שגם במדות יכול להיות ענין של צמיחה והגדלה יותר מהשכל המולידם, ע"ד יפה כח הבן מכח האב⁵¹, והוא לפי ששרש המדות אינו מהשכל אלא מהנפש עצמה, כמאמר⁵² ז"א בעתיקא אחיד ותליא, אין זה סותר להמבואר כאן, כי, המדות שגדלים יותר משכל המולידם, אינם בבחי' מהות המדות הנולדות מן השכל, אלא הם מהות מדות שבאות מצד עצם הנפש, אבל מהות המדות הנולדים מן השכל לעולם לא יצמחו יותר משכל המולידם, אלא שהם כלים שעל ידם יוכלו להתגלות במשך הזמן גם מהות המדות שמצד הנפש עצמה, משא"כ בחכמה ובינה, הנה מיד כשהבינה מקבלת מהחכמה יש בה התחדשות לגבי החכמה, והיינו שמהות הבינה שמקבלת מהחכמה יש בה התחדשות על בחי' החכמה, שהו"ע ההתרחבות שאינו בחכמה, והוא לפי שבינה מהחכמה אינה בדרך עילה ועלול, אלא יש לה שרש מיוחד בנפש, שמשם הוא כח ההתרחבות שבבינה, שאינו בחכמה. והנה, כשם שיש יתרון מעלה לבינה על החכמה, שהוא ענין ההתרחבות, כמו"כ יש גם יתרון מעלה לחכמה על בינה, והוא ענין הביטול שיש בחכמה שאינו בבינה.

52) זח"ג רצב, א. וראה תו"א יתרו עב, ג.

ובכ"מ.

50) ראה סה"מ תרנ"ה ע' קפב ואילך.

51) ראה שבועות מח, סע"א. חולין מט,

סע"ב. סג, רע"א. וראה סה"מ תרנ"ז ע' רסט.

ולכן צריך להיות חיבור ב' המדריגות דחכמה ובינה, יחוד חו"ב, שהוא יחוד י"ה, לפי שהשגה עצמה היא באופן של מציאות, וצריך להיות בה הביטול דחכמה, והו"ע נקודה בהיכלא⁵³, וכמו שהוא בהשגה שכלית, שמצד ההשגה עצמה יכול לילך בדרך עקלתון שתהי' ההשגה שלא כפי האמת, וכדי שתהי' השגה אמיתית הרי זה דוקא ע"י נקודת החכמה, שהיא שומרת את ההשגה. וכמו כן הוא גם בעבודה, שהשגה לבדה אינו מספיק, אלא צריך להיות הביטול דחכמה דוקא. אך בכדי שיוכל להיות יחוד חכמה ובינה, אע"פ שמצד עצמם הרי הם ב' כחות מיוחדים שאין להם שייכות זה לזה (שהרי אינם באים בדרך עילה ועלול), הרי זה מצד הארת בחי' איתן שבנשמה דוקא. דהנה, פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק, ומרחב הבינה שרשה ג"כ ממרחב התענוג, דתענוג הוא בבחי' התרחבות, ופועל התרחבות בכל דבר, כמ"ש⁵⁴ שמועה טובה תדשן עצם, שפועל התרחבות גם בעצם, וממרחב התענוג בא המרחב דבינה. וכיון שחכמה ובינה שרשם מהתענוג, הנה כאשר מאיר בהם שרשם, בחי' איתן שבנשמה, עי"ז אפשר להיות יחוד חו"ב, שהו"ע יחוד י"ה.

וכמו"כ יש גם הארת בחי' איתן שבנשמה באותיות ו"ה שבנפש, שהם ששת המדות, אהבה ויראה כו' (ו'), ומחשבה דיבור ומעשה (ג' הקוין דציור אות ה'). והענין בזה, דהנה, מדות שנולדים מהשכל בדרך עילה ועלול, כיון שהם מהות אחר מהמוחין, שהמוחין הם במתינות, והמדות הם בתנועה הפכית (כנ"ל), לכן התגלות המדות היא לאחר התעלמות המוחין דוקא, כידוע שכל זמן שהמוחין הם בגילוי אי אפשר להיות התגלות המדות, ורק לאחר שמתעלמים המוחין אזי הוא הולדת המדות כו'. אמנם, בענין זה יש הפרש בין חיצוניות הלב ופנימיות הלב. מצד חיצוניות הלב הם מדות מורגשות שבאים מהבכך בלבד, וגם כאשר הם באים מהשכל עצמו הרי זה רק מחיצוניות השכל ששייך אל המדות, ולהיותם מדות מורגשות, התגלותם היא רק כאשר המוחין מתעלמים. משא"כ מצד פנימיות הלב, הרי כל האור כמו שהוא במוח נמשך ג"כ בלב, והמדות הם בלתי מורגשות. ולמעלה מזה הוא כשמתגלה בהמדות הארה מבחי' איתן, שהוא למעלה יותר מבחי' בלתי מורגש דפנימיות הלב. וזהו ענין הארת בחי' איתן באות ו' שבנפש, שהמדות יהיו בביטול. וכמו"כ הוא גם הארת איתן בבחי' ה"א אחרונה שהוא בחי'

(53) ראה זהר ח"א ו, א. ח"ב קפ, א. (54) משלי טו, ל. וראה גיטין נו, ב.

תקו"ז ת"ה (יט, א). תכ"ח (עב, ב).

מלכות, דהנה, מלכות פה תושבע"פ קרינן לה⁵⁵, ומצד התלבושות התורה בענינים גשמיים כמו המחליף פרה בחמור כו', הרי יכול להיות שלמוד תורה וישכח על נותן התורה, ולזאת הוא המשכת איתן שבנשמה, שלימוד התורה יהי' בביטול. וזהו כללות ענין ההתחדשות דמ"ת בנשמות ישראל, שאז נמשך בהם בגילוי שם הוי', הן ד' אותיות דשם הוי', והן בחי' איתן שבנשמה שהוא קוצו של יו"ד.

(ה) **אמנם** עדיין צריך להבין מה שענין זה נתחדש במ"ת דוקא, דלכאורה, גם קודם מ"ת הי' השם הוי' שבנפש, דהנה כתיב⁵⁶ עם המלך במלאכתו ישבו שם, ואמרו רז"ל⁵⁷ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, שזה הי' (לא רק קודם מ"ת, אלא גם) קודם בריאת העולמות, וכתיב⁵⁸ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, שהאדם שלמטה הוא בצלם דמות אדם העליון, שלכן נעשה גוף האדם באופן שיש בו ציור ד' אותיות שם הוי', שהראש הוא בציור נקודה דאות יו"ד, והגוף הוא בציור אות וא"ו, וה' אצבעות הידים והרגלים הם ב' ההי"ן, והיינו, שנעשה הגוף בציור כזה שיוכל לקבל צורת הנפש שיש בה ד' אותיות שם הוי'. וא"כ גם קודם מ"ת הי' שם הוי' בנשמות ישראל, וגם בחי' איתן שבנשמה, כמ"ש⁴⁰ ירח האיתנים, ופירשו רז"ל⁵⁹ ירח שנולדו בו איתני עולם שהם האבות, והו"ע גילוי בחי' איתן כו', וא"כ מהו ההתחדשות דמ"ת שאז ניתן שם הוי' בנשמות ישראל. ויובן ע"פ המבואר⁶⁰ בענין יהיב חוכמתא לחכימי⁶¹, דכל מי שיש בו חכמה ניתן לו חכמה, ולכאורה אינו מובן, הרי גם זה שהוא חכם מקודם הוא מהקב"ה, וא"כ מהי ההתחדשות דיהיב חוכמתא כו'. אך הענין הוא, שהיותו חכם מקודם הוא החכמה שבאה ע"י עבודתו ויגיעתו בדרך העלאת מ"ן, ואחרי שהגיע לדרגת החכמה עד כמה שיכול הנברא להגיע ע"י עבודתו, אזי נותנים לו חכמה מלמעלה בדרך מתנה שאי אפשר לבוא לזה ע"י יגיעה. וכמו"כ הוא ההתחדשות דמ"ת לגבי קודם מ"ת שאז היתה העלאת מ"ן מצד עבודת הנבראים עד כמה שיכולים להגיע בכח עצמם, שאין זה אלא מדריגת האור ששייך אל הנבראים. דהנה, ענין ההתהוות הוא מצד הכלים, דלמ"ד כלים דאצילות ירדו לבריאה ונעשו בבחי' אורות לבי"ע⁶², ואף שבאצילות איהו וגרמוהי

(60) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים
 ח"ב ס"ע קצו ואילך.
 (61) דניאל ב, כא.
 (62) ראה עץ חיים שער מד (שער השמות)
 פ"א-ב. תניא ק"א קנו, ב.

(55) תקו"ז בהקדמה (יז, א).
 (56) דברי הימים-א ד, כג.
 (57) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה רפ"ב.
 (58) בראשית א, כו.
 (59) ר"ה יא, א.

חד⁶³, מ"מ, הכלים הם בהגבלה. וגם כמו שההתהוות היא מצד האורות המלוכשים בכלים, כיון שאורות הם מלוכשים בכלים הרי הם קשורים עם מדידה והגבלה. וגם אור הקו שבקע הפרסא עמהם⁶⁴, הרי כללות אור הקו הוא האור שלהאיר את העולמות, כידוע שיש ב' מיני גילוי אור, האור שלגלות עצמותו, והאור שלהאיר את העולמות, ואור הקו הוא האור שלהאיר את העולמות, ומזה גופא (שהוא להאיר את העולמות) מובן שאינו לגלות עצמותו. וכל זה הוא כמו שהוא מצד ההתהוות. וגם מעשה האבות קודם מ"ת הוא רק בדרך העלאת מ"ן שע"י עבודת הנבראים עד כמה שיכולים להגיע מצד עצמם, שכל זה הוא בהאור שבערך הנבראים. וההתחדשות דמ"ת היא בהמשכת האור שלמעלה משייכות אל הנבראים, שהמשכתו היא בדרך מתנה, כדיוק הלשון מתן תורה, מלשון מתנה, והיינו, שבמ"ת נמשך האור שלגלות עצמותו. וכמו"כ הוא גם ההתחדשות דמ"ת בנשמות ישראל. דהנה, באופן הקירוב דנשמות לאלקות מצד העלאת מ"ן ישנם בכללות ד' מדריגות. מדריגה הא', שמתבונן איך שהוא מרוחק מאלקות ומתמרמר על זה, וע"י המרירות הוא מתקרב לאלקות. ומדריגה הב', שמתבונן בהטוב דאלקות שבבחי' התלבשות בעולמות, ומצד ההשגה והרגש הטוב דאלקות נעשה בקירוב ודביקות באלקות. ומדריגה הג', שמתבונן בענין לך הוי' הגדולה גו'⁶⁵, שמדת הגדולה בטלה וטפלה אליו ית'⁶⁶, לפי שכל גדולת ההתהוות נחשבת לשפלות לגבי ית', והתבוננות זו פועלת הרגש הביטול כו', והקירוב לאלקות הוא מצד הרגש ההפלאה דאלקות מעולמות. ומדריגה הד', שביטול זה אינו בהשגה בלבד, שאז איכות הביטול מרוחק ממנו, אלא שנתאמת אצלו איכות הביטול כאילו רואה בעיניו כו'. אמנם, כל מדריגות אלו אינם אלא מצד הגבלת הנברא. אך ההתחדשות דמ"ת היא מה שנותנים מלמעלה מבחי' שאינה כפי הגבלת הנברא כלל, שע"ז נעשה ביטול אלקי ממש. וזהו שבמ"ת ניתן שם הוי' בכאו"א מישראל, שהוא מבחי' האור שלמעלה מהכלים, והוא בחי' איתן שבנשמה, בחי' פנימיות החכמה (כנ"ל ס"ג).

(ו) **והנה** דוגמת ההתחדשות דמ"ת לגבי קודם מ"ת הוא העילוי דחודש תשרי לגבי חודש אלול, דחודש אלול הוא דוגמת קודם מ"ת, וחודש תשרי הוא דוגמת ההתחדשות שאחרי מ"ת. דהנה, חודש תשרי

(65) דברי הימים-א כט, יא.

(63) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

(66) ראה לקו"ת במדבר יב, ד. ובכ"מ.

(64) תניא אגה"ק סימן כ (קלא, ב).

הוא חודש השביעי שמשובע בכל⁶⁷, והו"ע הגילויים שלמעלה מעבודת הנבראים, הן בהגילויים דראש השנה ויום הכפורים והן בהגילויים דחג הסוכות ושמחת תורה, כמ"ש⁶⁸ תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגינו, שזהו ע"ד מ"ש⁶⁹ בן חכם ישמח אב, בדוגמת האב שמסתיר את עצמו מבנו בכדי שיבקשו הבן וימצאו ואז תגדל שמחת אביו, וכן הוא ההעלם דר"ה בשביל שתגדל השמחה שבמועד חג הסוכות, והרי אב הוא חכמה ופנימיות החכמה שלמעלה מענין הגילוי⁷⁰, ובחג הסוכות בן חכם ישמח אב, שנמשך פנימיות החכמה בגילוי, שזהו גילוי שלמעלה מעבודת הנבראים. וההכנה לזה היא העבודה בחודש אלול, דאלול הוא ר"ת את לבבך ואת לבב⁷¹, לפי שהעבודה דחודש אלול היא ומלתם את ערלת לבבכם⁷², והו"ע מילה ופריעה⁷³, שהרי מל ולא פרע כאילו לא מל⁷⁴, והיינו, שצריך להסיר הן את הערלה הגסה שהם תאוות גסות והן את הקליפה הדקה שהם תאוות דקות, ועבודה זו שהיא בכח עצמו נעשית הכנה שיהי' ומל הוי' אלקיך את לבבך, שזהו מה שנעשה מלמעלה, וענין זה מתגלה בחודש תשרי. וזהו הטעם שבפסוק ומל הוי' אלקיך את לבבך לא נזכר ערלת הלב כמו בפסוק ומלתם את ערלת לבבכם, והיינו לפי שהעבודה דחודש אלול היא בהסרת הערלה, שהו"ע הסרת התאוות גסות והתאוות דקות, אבל הגילויים דתשרי הם לאחרי שהיתה כבר הסרת הערלה ע"י העבודה, שאז נמשך הגילוי מלמעלה להיות ומל הוי' אלקיך את לבבך, והו"ע המשכת בחי' איתן, שעיי"ז נעשה ביטול אלקי ממש שאינו כפי הגבלת הנברא כלל. וענין המשכת בחי' איתן הוא בחודש תשרי, ירח האיתנים (כנ"ל ס"ה).

(ז) **וזהו** מ"ש ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם גו', דהנה, אנכי קאי על הדיבור אנכי הוי' אלקיך שבמ"ת, ומצד בחי' אנכי מי שאנכי⁷⁵ נמשך להיות הוי' אלקיך בהפנימיות דכאו"א מישראל, שזהו"ע נותן לפניכם.

(71) נצבים ל, ו. וראה בעל הטורים עה"פ. אבודרהם סדר תפלת ר"ה. ב"ח או"ח סתקפ"א ד"ה והעבירו.

(72) עקב י, טז.

(73) ראה גם תניא אגה"ק ס"ד.

(74) שבת קלז, ב.

(75) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. פרשתנו לא,

(67) ויק"ר פכ"ט, ח.

(68) תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג. ובכ"מ.

(69) משלי יו"ד, א. וראה לקו"ת דרושי

סוכות פב, א.

(70) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פה, ב

ואילך.

וענין זה נעשה נתינת כח על כללות העבודה דקיום המצוות, שזהו אומרו היום, שמורה על כללות העבודה דהיום לעשותם⁷⁶. ויש בזה ב' אופנים, ברכה וקללה, ברכה קאי על העבודה דמעשה המצוות בדרך ישר, וקללה דהיינו הפיכת הקללה לברכה קאי על העבודה דבעלי תשובה שזדונות נעשו לו כזכויות⁷⁷. וממשיך בכתוב את הברכה אשר תשמעו, שבזה כלולים ב' האופנים דברכה, הן ברכה בדרך ישר (מעשה המצוות) והן ברכה באופן דהפיכת את הקללה לברכה (תשובה), ולכן אומר אשר תשמעו ואינו אומר אם תשמעו, כיון שבודאי יהיו א' מב' אופני עבודות אלו, או שיקיימו המצוות או שסוכ"ס יעשו תשובה שהרי לא ידח ממנו נדח. והיינו, דמש"נ⁷⁸ אם בחוקותי תלכו, אם דייקא, ולא אשר, אף שבודאי לא ידח ממנו נדח, הרי זה לפי שפסוק זה מדבר על העבודה דמעשה המצוות בדרך ישר, ולכן אומר אם בחוקותי תלכו, לפי שאין זה דבר ברור שיהי' קיום המצוות, שהרי אפשר שיהי' מצב שחטא ופגם ועבר את הדרך ואח"כ תהי' העבודה דתשובה. וכמו"כ מש"נ⁷⁹ אם בקולו תשמעו, הרי זה לפי שפסוק זה מדבר על עבודת התשובה שתהי' קודם ביאת משיח, שעל זה אמרו⁷⁸ שביאת משיח תהי' היום, אם בקולו תשמעו, היינו, אם יעשו תשובה, כמארז"ל⁷⁹ אם ישראל עושין תשובה נגאלין, ולכן נאמר הלשון אם, שהרי אפשר שתהי' העבודה דקיום המצוות בדרך ישר ולא יצטרכו לענין התשובה. אך מש"נ כאן את הברכה, הרי זה כולל ב' האופנים דברכה, מעשה המצוות ועבודת התשובה, ולכן נאמר אשר תשמעו, כי בודאי יהי' א' מב' האופנים, או שיקיימו המצוות או שיעשו תשובה. וממשיך אל מצוות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם, היינו שהמצוות הן מהעצמות, בחי' אנכי מי שאנכי, ומסיים היום, כי כוונת קיום המצוות היא היום דוקא, היום לעשותם.

וזהו ג"כ טעם קריאת פ' ראה קודם חודש אלול, בשבת שלפני ר"ח אלול או בשבת ר"ח אלול, כי, חודש אלול הוא הכנה להגילויים דתשרי ע"י העבודה דומלתם את ערלת לבבכם, והקריאה בתורה בפ' ראה היא הנתינת כח על כללות העבודה דחודש אלול, שהו"ע עבודת הנבראים מלמטה למעלה, הן בתשובה על חטאים ועוונות, והן עבודת התשובה דצדיקים שהו"ע והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה⁸⁰, שכל

(76) ואתחנן ז, יא. וראה עירובין כב, א. (79) ראה סנהדרין צז, ב. ירושלמי תענית פ"א ה"א.
 (77) יומא פו, ב. (80) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת האזינו עא, (78) סנהדרין צח, א.
 ג ואילך.

זה הוא בחי' תשובה תתאה, וזוהי ההכנה להגילויים דחודש תשרי, שהו"ע המשכת בחי' איתן בכל הכחות והחושים, כמ"ש⁸¹ והאתנים מוסדי עולם שהמשיכו בחי' איתן גם בעולם, שהוא בחי' תשובה עילאה, הן בהקו דר"ה ויו"כ והן בהקו דחגה"ס ושמח"ת, שיהי' בן חכם ישמח אב, להיות שמחת ישראל בהקב"ה ושמחת הקב"ה בישראל⁸² (אידן וועלן זיך פרייען מיט דעם אויבערשטן און דער אויבערשטער וועט זיך פרייען מיט אידן).

82) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד ואילך.

81) מיכה ו, ב. וראה זח"ב קי, ב. וראה תו"א תולדות יט, רע"א.